

Inbreng SER Overijssel voor het Coalitieakkoord 2019-2023 **Zwolle, 8 mei 2019**

De Sociaal-Economische Raad Overijssel brengt graag een aantal onderwerpen in voor het Coalitieakkoord 2019-2023, die van belang zijn voor het sociaal-economisch beleid van de provincie Overijssel in de komende jaren. Hierbij is ook gebruik gemaakt van eerder uitgebrachte adviezen van de SER Overijssel en de landelijke SER.

Verscheidende sociaal-economische actoren spelen hierbij een belangrijke rol maar de SER Overijssel richt zich vooral op de rol van de provincie, omdat de (grote) opgaven om bovenlokale oplossingen vragen.

De SER Overijssel wil uw aandacht vragen voor de volgende onderwerpen:

1. Vestigingsklimaat en concurrentiekracht Overijsselse economie;
2. Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs;
3. Versneld inspelen op transitithema's (energie, klimaat, landbouw, zorg);
4. Ruimtelijke kwaliteit en slimme bereikbaarheid;
5. Passend wonen;
6. Wervende cultuur en vrijetijdseconomie.

1. Vestigingsklimaat en concurrentiekracht Overijsselse economie

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is cruciaal om bedrijfsleven met een hoge toegevoegde waarde voor Overijssel te interesseren. Voor de concurrentiekracht van de Overijsselse bedrijven zijn de volgende randvoorwaarden van belang: voldoende geschoolde personeel, bereikbare werklocaties, internationalisering en krachtige en open kennisnetwerken gericht op innovatie. Een aantrekkelijke woonomgeving is voor het vestigingsklimaat belangrijk (cultuur, evenementen, vrijetijdseconomie, historisch erfgoed). Bij de realisatie hiervan denken wij bijvoorbeeld aan de volgende beleidsinterventies van de provincie (o.a. gebaseerd op het SER-advies '*Versterking Internationale Acquisitie: tussenbalans en blik op de toekomst*')

- meer structurele aandacht voor internationalisering in plannen van de overheid, onderwijsinstellingen en bedrijven;
- meer aandacht en extra impulsen voor sector-overschrijdende inzet van onderwijs en wetenschap, toegepast onderzoek en innovatie. Hierbij valt te denken aan de doorontwikkeling kennisparken, hybride leer-werkomgevingen en open innovatiecentra; kennisvalorisatie (samen spel tussen bedrijven en onderwijs- en kennisinstellingen);
- verbinding van (internationale) spelers in private sectoren zoals vastgoed en vrijetijdseconomie;
- verbetering vestigingsklimaat voor nieuwe (internationale) bedrijven en vasthouden van de bestaande bedrijvigheid.

2. Toekomstbestendige arbeidsmarkt en onderwijs

Het versterken en wendbaar maken van de arbeidsmarkt blijft van belang voor een gezonde toekomstbestendige regionale economie. Zeker met het oog op transitie als energie, klimaat, circulariteit en digitalisering. Dit vraagt investeringen om om- en bijscholing van vakmensen voor de economie. Onlangs stuurde de SER Nederland een brief naar de informateurs van alle provincies met de oproep om meer aandacht voor leven lang ontwikkelen in de nieuwe collegeprogramma's: de SER Overijssel sluit hierbij aan. Medio maart heeft de SER Overijssel het advies '*Vakmensen gevraagd, nu en straks!*' uitgebracht, waarop de volgende aanbevelingen zijn gebaseerd:

- versterkt doortrekken van de Human Capital Agenda Overijssel
- meer investeringsruimte genereren door het slimmer op elkaar afstemmen en combineren van regionale, landelijke en Europese fondsen. Het nieuwe ESF (vanaf 2021) moet meer ruimte bieden voor 'leven lang ontwikkelen' in de regio.
- programma Leven Lang Ontwikkelen en loopbaanbegeleiding o.a.:
 - invoering flexibel en modulair deeltijdonderwijs voor werkenden;
 - modulaire bijscholing met behoud van loon (cofinanciering via Regionale Fondsen);
- bevordering regionale samenwerking in de beroepskolom en tussen sectoren o.a.:
 - cofinanciering van hybride leer- en werkomgevingen in samenwerking met het bedrijfsleven;
 - onderwijs en opleiding sterker verbinden met (top)werklocatiebeleid en kennisparken;
- imagooversterking beroepsonderwijs door o.a.:
 - ambitieuzer en grootschaliger investeren in vakmanschap;
 - ondersteunen van icoonprojecten met bedrijven;
- programma laaggeletterdheid, dat vaak een oorzaak van problemen zoals schulden, werkloosheid en een slechte gezondheid;
- 'mbo' apart benoemen als onderdeel van een portefeuille van de betreffende gedeputeerde;
- toegankelijke data voor loopbaan- en beroepskeuze o.a.:
 - uitbouw ArbeidsmarktInZicht met gerichte data over loopbaanperspectief en (nieuwe) opleidingsmogelijkheden;
 - beroepenmonitor inclusief vaardigheden van de toekomst, gekoppeld aan transitiethema's.

3. Versneld inspelen op energietransitie

De energietransitie is de overgang van een fossiele economie met een hoge CO₂-uitstoot naar een economie met een lage CO₂-uitstoot. De energietransitie zal grote gevolgen hebben voor de ruimtelijke inrichting (energielandschappen), wonen (besparing, aardgasvrije wijken), industrie (aanleg van warmtenetten), landbouw (aandeel broeikasgassen en landgebruik) en mobiliteit (elektrisch rijden of rijden op waterstof).

Meer ruimte en een hoger ambitieniveau ten aanzien van de transitiethema's zijn de condities voor nieuwe economie. De provincie heeft in de afgelopen jaren al beleid ontwikkeld voor de omslag naar een duurzame energiehuishouding in Overijssel. De komende jaren vragen echter om een versnelling en opschaling. Daarbij is belangrijk dat nieuwe technologie sneller bij de Overijsselse burgers komt (verbinding van technische en sociale innovatie).

Er moet aandacht zijn voor het capaciteitsprobleem in het bestaande net waardoor de doelstellingen niet gehaald dreigen te worden. Belangrijk is daarom te investeren in het middennet.

De energietransitie biedt kansen voor groei van werkgelegenheid, versterking van de leefomgeving en duurzame verandering van de economie. De opgave is om de energietransitie te verbinden met de transitie in de landbouw:

- revitalisering en plattelandsontwikkeling;
- faciliteren van de omslag van de landbouwsector naar duurzame en circulaire landbouw (sluiting van kringlopen);

- een provinciale stimuleringsregeling voor boeren om asbestdaken versneld om te bouwen naar energieopwekkende daken.

Door de SER Overijssel wordt een advies voorbereid *'Energietransitie en gevolgen voor de Overijsselse arbeidsmarkt'*. Hiervoor zijn de volgende kernopgaven relevant:

- zet in op technologische aanpassingen;
- versterk het imago van de sector;
- benut het volledig arbeidspotentieel;
- behoud het talent in de regio;
- bevorder een Leven Lang Ontwikkelen en loopbaanbegeleiding;
- vergroot het inzicht.

4. Ruimtelijke kwaliteit en slimme bereikbaarheid

Goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor (economische) ontwikkeling en draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Als gevolg van de wijzigende werkpatronen wordt het steeds belangrijker om economische regio's binnen Overijssel en de Randstad beter te verbinden, zodat ze elkaar kunnen versterken en bijdragen aan de economische ontwikkeling. Slimme mobiliteitsmaatregelen en digitale oplossingen verminderen de noodzaak van grote infrastructurele investeringen. Dit is mogelijk door impulsen te geven aan nieuwe mobiliteitsconcepten zoals:

- stimulering van app-gestuurde mobiliteit en een forse uitbreiding van het fietswielwagennet om het landelijk gebied bereikbaar te houden;
- stimulering van elektrisch rijden (e-auto's, e-bikes) met Overijssel als experimenteerregio voor waterstofmobiliteit (auto's, bussen).

In de laatste jaren was er veel aandacht voor de leegstand en vitaliteit van de centra van steden en dorpen/kernen. Het centrum is vaak het visitekaartje van een stad of dorp. Er is sprake van een transitie, waarbij nieuwe functies de plek van oude innemen. Zo neemt het ruimtelijk beslag van detailhandel weliswaar af, maar is sprake van een toenemende vraag naar ontmoetingsplekken. Belangrijk is om een nieuwe functiemix mogelijk te maken, die past bij de transitie van het centrum van 'place to buy' naar 'place to be'.

5. Wonen

Om de leefbaarheid te behouden en te versterken, is een aantrekkelijke woonomgeving van belang. Demografische trends als vergrijzing en de toename van eenpersoonshuishoudens beïnvloeden de kwantiteit en de kwaliteit van de woonopgave. Aantrekkelijk wonen - nu en in de toekomst - voor verschillende doelgroepen vraagt om maatwerk zoals:

- adaptief woningbeleid (contingentdiscussie);
- aandacht voor mismatch van vraag en aanbod (functionaliteit en prijs van de woningen), zorgwoningen en aanbod kleine woningen (in verband met de wijzigingen gezinssamenstelling);
- de grote achterstand bij de upgrading van bestaande woningen moet worden omgebogen en ook de transformatie van winkelgebieden en het binnenstedelijk herkavelen moet met meer voortvarendheid worden opgepakt;
- stimulering van de ontwikkeling van een toekomstbestendige en duurzame woningvoorraad (bestaand en nieuw) en het levensloopbestendig maken van woningen en woongebieden;
- inspelen op lokale en regionale duurzame initiatieven (klimaat-adaptief bouwen);

- goede afstemming tussen investeringen en plannen op terrein van voorzieningen en bereikbaarheid.

6. Wervende cultuur, evenementen en vrijetijdseconomie

Een concurrerende economie vraagt om investeringen in een aantrekkelijke, uitdagende en grootstedelijke voorzieningen. Dit zal ertoe bijdragen dat talent en bedrijven in Overijssel zich vestigen en er blijven. De SER Overijssel brengt een advies uit over de toekomstige strategie van de vrijetijdseconomie in Overijssel met als kern: het versterken en versnellen van de vrijetijdseconomie:

- aandachtspunt omgeving: zoek iconische omgevingspartners in andere economische sectoren met grote toegevoegde waarde voor de vrijetijdseconomie en verbindt ze aan toeristische bedrijven;
- aandachtspunt accommodaties: zet in op differentiatie en versterking van de accommodatie-portfolio;
- aandachtspunt organisatie: stel een ambitieuze provinciale doelstellingen, die ondernemers inspireren. En werk een strategie uit voor integrale toeristische productontwikkeling en bestemmingsmanagement.

Gastvrij Overijssel heeft in maart 2016 een programma opgezet voor meer innovatie en samenwerking in de vrijetijdseconomie. Blijf inzetten op een sterke en vernieuwende sector in een hoogwaardige omgeving:

- continueer Gastvrij Overijssel in de nieuwe coalitieperiode;
- stel substantiële middelen om de versnelling en versterking van de sector vrijetijdseconomie;
- bestuurlijke ontschotting van de portefeuilles cultuur en vrijetijdseconomie (betere verbinding van de thema's cultuur, natuur en economie);
- geef niet alleen aandacht aan beeldbepalende evenementen, maar ook aan kleine(re) evenementen, blijf investeren in grote gezelschappen en poppodia voor jongeren;
- geef verder invulling aan het provinciaal cultuurbeleid (culturele erfgoed, cultuuronderwijs, werkplekken experimentele kunst).